Sosiale Wetenskappe: Geografie · Graad 5

Memorandum · Kwartaal 3–4

TOTAAL
54
PUNTE

Nasienriglyne

1. Ken die volle punt toe vir 'n korrekte antwoord, selfs al is die bewoording anders as die een hieronder.
2. By brongebaseerde vrae moet die antwoord uit die bron kom.
3. Waar 'n vraag om 'n eie mening vra, word die punt toegeken vir enige antwoord met 'n sinvolle rede.
4. Waar 'n vraag om twee of meer items vra, word een punt per korrekte item toegeken.
5. Moenie punte aftrek vir spelling nie, solank die antwoord gelees kan word.

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
VRAAG 1 · Weer en klimaat · 10 punte			
1.1	A = sonnig; C = reën; D = storm (donderweer en bliksem)	**3**	*1 punt elk.*
1.2	Weer is wat op 'n bepaalde dag gebeur — vandag is dit warm en sonnig. Klimaat is die gemiddelde weerpatroon van 'n plek oor baie jare.	**2**	*1 punt vir weer, 1 punt vir klimaat.*
1.3	'n Termometer meet temperatuur; 'n reënmeter meet reënval; 'n windwyser wys windrigting; 'n anemometer meet windspoed.	**2**	*1 punt per instrument MET wat dit meet.*
1.4	a. Uit die noordweste (1). b. Weersimbole (son, wolk, reën); die hoogste en laagste temperatuur vir elke stad; windpyle; 'n koue front (1). c. Enige sinvolle gevolg, bv. sambreel of reënjas saamneem; warm klere dra; wasgoed inbring; binne speel; versigtig bestuur (1).	**3**	*1 punt elk. a: 'n wind word genoem na die rigting waarUIT dit waai; moenie 'suidoos' aanvaar nie.*
VRAAG 2 · Reënvalpatrone · 8 punte			
2.1	Januarie.	**1**	
2.2	Julie.	**1**	

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
2.3	Somer (1). Januarie, 'n somermaand, het die hoogste staaf, en Julie (winter) die laagste (1).	**2**	*1 punt vir 'somer', 1 punt vir die rede uit die grafiek.*
2.4	September (1) — die grafiek wys dat die reën aan die begin van die reënseisoen weer toeneem, sodat die plante die somerreën kry terwyl hulle groei (1). Aanvaar ook Januarie met die rede dat dit die meeste reën het (1)+(1).	**2**	*1 punt vir 'n maand uit die grafiek, 1 punt vir 'n sinvolle rede.*
2.5	Nee (1). Kaapstad se hoogste kolomme sal in die wintermaande wees (bv. Mei–Julie) en die laagste in die somer (bv. Januarie) – die teenoorgestelde van Bron B (1).	**2**	*Party plekke, soos die Tuinroete, kry deur die jaar reën.*
VRAAG 3 · Minerale en mynbou · 12 punte			
3.1	A = goud; B = steenkool; C = 'n diamant	**3**	*1 punt elk. Steenkool is nie 'n mineraal nie: dit het uit plantoorblyfsels gevorm.*
3.2	Goud = juwele, munte en elektronika. Steenkool = elektrisiteit opwek en staal maak. Diamante = juwele en snygereedskap.	**3**	*1 punt elk. Merk die gebruik teen wat die leerder in 3.1 genoem het (geen dubbele straf nie).*
3.3	Nie-hernubaar: as dit eers opgebruik is, kan dit nie vervang word nie (dit neem miljoene jare om te vorm) (1). Mineraal + gebruik (1): platinum – katalitiese omsetters in motors, juwele; ystererts – om staal te maak; chroom – vlekvrye staal, blink lae; koper – elektriese drade, pype; silwer – juwele, elektronika; mangaan – om staal te maak.	**2**	*1 punt vir die betekenis; 1 punt vir 'n mineraal MET 'n korrekte gebruik. Moenie goud, diamante of steenkool vir die tweede punt aanvaar nie.*
3.4	Groot gate en mynhope bederf die land; stof en rook besoedel die lug; giftige water loop in riviere in; diere se habitatte word vernietig; ondergrondse water word besoedel.	**2**	*Enige twee. 1 punt elk.*
3.5	Miljoene jare gelede het plante (bome, varings) in moerasse doodgegaan (1); hulle is onder lae modder en rots begrawe en stadig saamgepers en verhit totdat hulle steenkool geword het (1).	**2**	
VRAAG 4 · Mynbou en mense · 8 punte			
4.1	Oopgroef: die mineraal lê naby die oppervlak, so 'n groot oop gat word van bo af gegrawe (1). Ondergronds: die mineraal lê diep, so 'n skag word gesink en mynwerkers werk in tonnels onder die grond (1).	**2**	

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
4.2	Myne het baie werkers nodig, en die werkers het huise, winkels, skole en klinieke naby hul werk nodig (1). Paaie, spoorlyne en kraglyne word na die myn gebou, en dit lok nog mense en besighede (1).	**2**	*Johannesburg = Gauteng; eMalahleni = Mpumalanga.*
4.3	'n Longsiekte (1) wat mynwerkers kry deur fyn klipstof (silika) lank ondergronds in te asem (1).	**2**	
4.4	Enige twee: dra 'n valhelm met 'n lamp; dra 'n stofmasker; spuit water om die stof te demp; waaiers pomp vars lug in die tonnels (ventilasie); stut die dak teen rotsstortings; veiligheidskoene en oorbeskermers; opleiding en veiligheidsoefeninge; gereelde mediese (long)ondersoeke; gasverklikkers.	**2**	*1 punt elk.*
VRAAG 5 · Plantegroei en klimaat · 16 punte			
5.1	Hoë bome wat dig opmekaar groei, in nat gebiede aan die suidkus naby Knysna = (inheemse) woud; Hoofsaaklik gras met baie min bome, op die Hoëveld = grasveld; Klein harde bossies en blomme, veral in die Wes-Kaap = fynbos; Vetplante wat water stoor, in die droë weste = Sukkulente Karoo	**4**	*1 punt elk.*
5.2	Hulle stoor water in hul dik blare en stingels, en hul blare het 'n dik waslaag sodat min water verdamp.	**2**	*1 punt vir stoor, 1 vir min verdamping.*
5.3	a. In die noorde en noordooste (Limpopo, Mpumalanga, Noordwes, Noord-KwaZulu-Natal; bv. die Nasionale Krugerwildtuin) (1). b. Warm en nat in die somer (somerreën); matig/warm en droog in die winter (1). c. Die gras is kos vir grasvreters soos sebras, wildebeeste en buffels, en die bome vir blaarvreters soos kameelperde en olifante (1); hierdie plantvreters is kos vir roofdiere soos leeus en jagluiperds, so klimaat – plante – diere is aan mekaar gekoppel (1).	**4**	
5.4	Enige korrekte beskrywing van die leerder se gebied: 1 punt vir die somer en 1 vir die winter, elk met klimaatwoorde. Voorbeelde: Gauteng – warm, nat somers; koue, droë winters. Kaapstad – warm, droë somers; koel, nat winters. Durban – warm, bedompige, nat somers; matige, droë winters. Tuinroete – warm somers, koel winters, reën deur die jaar.	**2**	*Moenie een dag se weer aanvaar nie ('vandag is dit sonnig').*

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
5.5	Rotsval (die dak stort in); gas of stof wat ontplof; vloedwater; hitte; slegte lug om in te asem; stof; swak ventilasie.	**1**	
5.6	Enige drie: reën; hael; sneeu; ysreën; motreën. (Dou en mis is NIE neerslag nie — moenie dit aanvaar nie.)	**3**	*1 punt elk.*

Totaal **54 punte**

Gratis vasvrae

Klaar met hierdie toets? Oefen verder aanlyn!

Meer as 12 000 gratis vrae vir Graad 4 tot 7, in elke vak en volgens KABV. Na elke antwoord kry jou kind 'n kort verduideliking. Geen registrasie nodig, en dit werk op 'n foon.

meerkatskool.co.za

Skandeer met jou foon om dadelik te begin

'n Klein versoek van ons

Baie dankie dat jy MeerkatSkool ondersteun! Ons is 'n klein Suid-Afrikaanse besigheid, en elke vraestel is met groot sorg saamgestel.

Hierdie toets en memo is 'n gratis voorbeeld: deel dit gerus met ander ouers en onderwysers. Vra ons oor die volledige boekie: meerkatskool.co.za of WhatsApp 066 462 7629.

Dankie!
Die MeerkatSkool-span

Gratis vasvrae
meerkatskool.co.za

E-pos
info@meerkatskool.co.za

WhatsApp en oproepe
066 462 7629

Help ons verbeter

Kry jy 'n fout in hierdie toets? WhatsApp ons dadelik. Ons maak dit binne 24 uur reg en stuur vir jou die nuwe weergawe.

Skandeer om ons te WhatsApp · 066 462 7629